Eylül-Ekim 1965

Sayı 27-28

YURDUN SESİ

Aylık dergi

POLİTİKA

EKONOMİ

KÜLTÜR

Bu sayıda:

Dışardaki işçilerin bir derdi daha:

Yurt dışına çalışmak üzere çıkışımdan üç sene sonra izinli olarak gelirken, Münih Konsolosluğumuza giderek, kaldırıldığını duyduğum İş ve İşçi Bulma Kurumu çıkış vizesi için malûmat istedim. Bana, senede bir defa izinli gidenler için hiçbir muamele olmadığını, Kurumun çıkış vizesinin de kaldırdığını söylediler.

Yurt dışındaki en yetkili makamın bu sözüne güvenerek, 3 Temmuz günü Münih'e dönüş için Yeşilköye gittiğimde, elimde çalıştığım müessesenin izin belgesi, Alman polisinin ikamet müsaadesi olduğu halde, Kurumun çıkış vizesi olmadığı için Emniyet mensupları tarafından çıkışıma müsaade edilmedi. Aynı gün benim gibi Konsolosluğumuzun izahına güvenen Aydınlı bir kız arkadaş da gidemedi. Meydandan dönen bir çok işçi vatandaşın perişanlığını da bu vesile ile o gün öğrenmiş olduk.

Devletin dışarıdaki temsilcilerinin mesuliyet hissinden böylesine yoksun oluşları neden?

Seniha Akıncıbay, München-8, **Siemens**

•

Sigortalı ölüm:

Sigortalı işçiyim. Böbreklerimden beş defa ameliyat oldum. Hazirandan bu yana istirahatliyim. Kurul kararları ile altıncı ameliyatımın Türkiye'de yapılamıyacağı anlaşıldı. İşçi Sigortaları, ameliyatım için bana ancak 6 bin lira veriyor. Halbuki Ingiltereden gelen yazıda 30 bin liraya ihtiyaç olduğu belirtiliyor. Sigorta 6 bin lirayı sosyal yardım faslından verebileceğini, hastalık faslından bir yardımda bulunamayacağını bildirdi. Üç çocuğum ve eşimle ölüme terkedilmiş durumdayım. 14 senedir sigorta primi ödüyorum. İşçi Sigortaları Kurumunun görevi esasen isminden bellidir. Onbinlerce işçiden sigorta primi alanların, karakaplı kitaplarını açarak, vicdanlarının sesini dinliyerek beni yaşatacak formülü bulmalarını istemek hakkımdır.

Nahit Öcal, Toprak Yol 59, **Kartal**

•

12 Saat iş:

Babaeski Un Fabrikasında işçiler günde 12 saat çalışmakta ve aynı zamanda çoğunun sigortasız olduğu görülmektedir. Bu işçiler, günlük ücret olarak 11 ve 12 lira almaktadırlar. Yeni çıkan kanuna göre, bir işçi en az 11 lira alacaktı, fakat 8 saat üzerinden. Burada saati 1 liraya gelmiyen işçiler vardır. Bu durumun ilgililere duyurulmasını istiyoruz.

Babaeski un fabrikası işçileri

•

Yarı tok, yarı aç çalışıyoruz:

İstirahat alan her sigortalı işçiden iki günlük ücret kesiliyor. Zaten işçinin ücreti zamanla ölçülür. Meselâ, beş gün istirahat alan işçiden iki günlük ücret kesilince, iki gün aç kalma tehlikesi ortaya çıkıyor. Nerede bunun sosyal sigortası? 1 Mart 1965 tarihinde kabul edilen Sosyal Sigorta Kanununda yeri olmıyan bu usulün neye tatbik edildiğini anlıyamıyoruz.

Mahmut Şenlik, Uluyol No 15, **Istanbul**

•

DURUM

Memleketimizin bugünkü sosyal ve politik durumu ve bellibaşlı iki büyük kampa ayrılan politik kuvvetlerin bu durum karşısındaki tutumları gözönüne alınırsa, önümüzdeki genel seçimlerin önemini anlamak kolaylaşır.

Gerici Bayar-Menderes iktidarının memleketimize neler getirdiğini hatırlayalım: Atatürkün «Yurtta sulh, cihanda sulh» ilkesi kenara itildi. Türkiye, ezeli düşmanı olan emperyalistlerin saldırgan ve sömürücü amaçlarla kurdukları askeri paktlara sürüklendi. Tutulan bu yol emperyalist devletlere, yurdumuzu ekonomik, politik ve askeri boyundurukları altına almak imkânını sağladı. 35 milyon metrekare toprağımız askeri hazırlıklar için bu devletlere kiralandı. Devlet bütçemizin yarısı askeri masraflara ayrıldı. Askeri bütçeler kabardıkça vergiler artırıldı, ve bu masrafların ağırlığını halk kendi sırtında her yıl biraz daha fazla hissetti. Emperyalist devletler, kendi sömürgeci çıkarları için, Türkiyeyi, yeni bir dünya harbine yol açacak maceralara sürüklediler. Korede binlerce Türk çocuğu bu uğurda can verdi. Arap ülkelerindeki milli kurtuluş hareketlerini boğmak için emperyalistler topraklarımızdaki askeri üslerinden faydalanmayı denediler. Hattâ ordumuzu bu işde kullanmaya yeltendiler. Sömürge boyunduruğuna karşı savaşan Kıbrıs halkını (Türkleri ve Rumları) birbirine düşürerek, bir barut fıçısı haline getirdikleri adayı Türkiyenin ve Yunanistanın eliyle fitillemeğe, milletlerarası havayı zehirlemeye çalıştılar.

Amerikanın Türkiyeye yaptığı 18 yıllık askeri ve sivil «yardım» tutarı, basında açıklandığına göre, bu devlete kiralanan memleket topraklarının kira bedelini karşılamıyor. Buna rağmen, bu sözde yardımların bize yüklediği borç nesiller boyunca ödenemiyecek kadar ağırdır.

Dahası var: Emperyalistlerle işbirliği politikası yabancı sermayeye memleketimize başıboş girmek, milli ekonomimizi kontrolleri altına almak imkânlarını sağladı. Yabancılara özel haklar, imtiyazlar tanındı. Atatürkün milli ekonomimizi koruyucu kanunları işlemez hale getirildi. Menfaatleri yabancı tekellerle bağdaşmıyan milli sanayici, yerli tüccar, bu tekellerin rekabetiyle karşı karşıya ve himayesiz bırakıldı. Türkiyenin dilediği memleketle, özellikle komşuları sosyalist ülkelerle istediği şekilde alışveriş etme hakkı emperyalist devletlerin dikte ettiği anlaşmalarla kısıtlandı. Memleketin başlıca gelir kaynağı olan tarım mahsullerimizin sürüm alanları daraldı. Dış ticaret dengesi her yıl milyarlarca lira açık vermeye başladı.

Yabancı tekellerle ortaklık eden bir avuç yerli büyük sermayedarla büyük toprak ağalarından başka, halkın bütün sosyal tabakalarının ve memleket menfaatlerinin zararına olan bu durumun halk yığınları arasında yarattığı hoşnutsuzluk 1960 yılı başlarında son haddine ulaştı. 27 Mayısta Bayar-Menderes iktidarı devirildi. Fakat Amerikan emperyalistleri ve yabancı tekeller boş durmadılar. Yerli ortaklarının eliyle ve doğrudan doğruya çevirdikleri entrikalarla 27 Mayıs hareketinin gerçek

amacına ulaşmasını engellediler. Durumda köklü bir değişiklik olmadı. Bununla beraber, tutulan yolun bir çıkmaz olduğunu açıkça gören halkın baskısı ve memleketin öz menfaatlerine bağlı ilerici çevrelerin inisyatifleri son zamanlarda idareci çevreler üzerinde tesirini hissettirmeye başladı.

İnönünün başkanlığındaki son koalisyon hükümeti iç ve dış politikada ileriye doğru önemli adımlar attı. Sosyal reformlar bekliyen halkın sesine kulak vermek lüzumunu duydu. İyi-kötü bir toprak reformu tasarısı hazırladı. Adaletli bir vergi sistemi meselesini ele aldı. Yabancı tekellerin çıkarına olarak körletilen petrol ve maden kaynaklarımızın millileştirilmesi eğilimini benimsedi. Emperyalistlere, özellikle Amerikaya körükörüne bağlılık politikasını devam ettirmek istemediğini fiili davranışlariyle gösterdi. Atatürkün bağımsız ve barışçı dış politikasına, komşularımızla dostluk münasebetleri kurulmasına doğru yöneldi.

Son İnönü hükümetinin Amerikalıları kuşkulandıran bu tutumu, onun gerici partiler eliyle düşürülmesinde başlıca rolü oynadı. Bu gerçeği basın da su götürmez delillerle ortaya koydu. İnönünün yerini alan Ürgüplü, hükümetin politikasında bir değişiklik olmıyacağını söyledi. Bu, İnönü devrinde başlıyan yeni gelişmeyi devam ettireceği mânasına gelirdi. Ürgüplünün bunu şahsan istediğine, sözlerinde samimi olduğuna inanmak için sebepler vardır. Fakat onu destekliyen ve iktidarı kendisiyle paylaşan AP buna karşıdır, ileriye doğru her adımı çelmelemek ister. Netekim, AP yöneticileri toprak reformuna ve her türlü reforma karşı direniyor; petrol ve madenlerin millileştirilmesine engel olacaklarını açıkça ilân etmekten çekinmiyor; dış politikada Menderesin çizdiği yolu izlemeyi, Batıya, Amerikaya körükörüne bağlı kalmayı amaç edindiklerini gizlemiyorlar. Bu parti, daha iktidara geldiği günlerde, koyu gerici, halk düşmanı yüzünü açığa vurdu. Tütün üreticisi köylülerimizin menfaatlerini yabancı tekellerin ve yerli aracıların çıkarlarına feda etti. Haklarını istiyen işçilerimizi Kozluda kurşunlattı. İlerici sosyal teşekküllere baskı yapmaya ve baskınlar tertip etmeğe başladı. Seçimler yaklaştıkça, bu baskılar ve baskınlar, özellikle işçi hareketine karşı sıklaşıyor ve sertleşiyor. İşte durum budur, memleket seçimlere bu şartlar altında giriyor.

Ortada karşı karşıya olan başlıca iki kuvvet var: Bir tarafta siyasi görüş ve partileri ayrı ayrı olan, fakat menfaatleri memleketin genel menfaatleriyle birleşenler, bugünkü durumu doğuran sebeplerin ortadan kaldırılmasını istiyenler var. Bunlara göre, memleketin gelişme ve halkımızın refah yolunu tıkayan engellerin başta gelenleri, sömürgeci emperyalistlerle işbirliği, yurdumuzun bağımsızlığıyla bağdaşmayan politik, ekonomik anlaşmalardır; Atatürkün bağımsız, barışçı dış politikasına sırt çevirilmesidir; halkımızı ve memleketimizin servet kaynaklarını başıboş sömüren yabancı sermayeye, yabancı kumpanyalara özel haklar tanınmasıdır; halkımızın istediği sosyal reformların, özellikle gericiliğin yatağı ve kaynağı olan derebeylik artıklarını temizliyecek, toprak ağalığının kökünü kurutacak köklü bir toprak reformunun yapılmamasıdır; köy ve şehir emekçilerinin çalışma ve yaşama şartlarını düzeltecek, alabildiğine yükselen hayat pahalılığını önliyecek tedbirlerin alınmamasıdır; yerli üreticilerimizin, çiftçilerimizin, yerli sanayicinin ve esnafın yabancı tekeller karşısında himayesiz bırakılmasıdır; emperyalistlerden ve yerli gericilerden başka kimsenin işine yaramıyan ve Anayasaya aykırı olan antidemokratik kanunların yürürlükte tutulmasıdır.

Karşı tarafta, yabancı sömürücülerin, yerli büyük sermayedarların ve toprak ağalarının çıkarına, durumu olduğu gibi korumaya çalışanlar, onu daha da koyulaştırmak, kökleştirmek istiyenler var. Bunlar daha çok AP-de birleşmişlerdir. Bir kısım yurttaşlarımızın kutsal inançlarını binbir yalanla sömürerek kendi amaçlarına âlet etmekte AP başlarının hayli başarı gösterdiklerini kabul etmek gerektir. Unutmayalım ki, siyasi görüşleri, amaçları ayrı ayrı olan gizli ve açık bütün gerici topluluklar, şeriatçılar, hilâfetçiler, ırkçılar, nurcular, faşistler bu partinin desteğidir ve onun ana hedefleri etrafında birleşmişlerdir. Bunlar, aldatılmış halk yığınlarının bu partiyi tutmasında başlıca rolü oynamaktadırlar.

AP-nin sekiz aylık iktidarı halka sırıtan maskesini düşürdü; başı ile gövdesinin aynı kanla beslenmediğini açıkça ortaya koydu. Bu partinin halk arasında bulduğu desteğin bu yüzden bir hayli sarsıldığına şüphe yoktur. Buna rağmen, AP-nin hâlâ tehlikeli bir kuvvet olduğunu kabul etmek gerekir.

Seçimler yaklaştıkça, karşı karşıya olan bu kuvvetlerin cepheleşmesi seyri hızlanıyor. Bunu özellikle gerici partilerdeki çözülme ve kaymalarda görüyoruz. YTP-nin, MP-nin ve CKMP-nin üst kademelerinde görülen kaymaların alt kademelere belirli bir etki yapması tabiidir. YTP-nin ve MP-nin seçimlerden sonra siyasi varlıklarını devam ettirip ettiremiyecekleri sorusu şimdiden ağızlarda dolaşmaya başladı. CKMP-deki değişme ve gelişmeler merakla izlenmeye değer. Bu partinin üst kademesindeki değişmelerin ve aldığı yeni siyasi hüviyetin gövde üzerindeki etkisinin ne olacağı kestirilemez. Belirtmek gerek ki, CKMP bugün diğer gerici partilerin, özellikle AP-nin seçmen yığınlarını bölmek, gerici cepheyi zayıf düşürmek şansına sahiptir. Bu bakımdan bu seçimlerde olumlu bir rol de oynayabilir.

CHP-nin sol kanadının partide ağır basmağa başladığı, özellikle son kongresinde açıkça belli olmuştu. Bunun etkileri son İnönü hükümetinde görüldü. Düşürülen İnönü hükümeti, yukarda belirttiğimiz gibi, iç ve dış politikada Anayasacı hedefleri gerçekleştirmeye doğru ileri adımlar attı.

CHP bugün gerici kuvvetlerin, özellikle AP-nin karşısındaki kuvvetlerin en büyük yığınak merkezidir. Bunun içindir ki, AP-li gericiler, henüz zayıf gördükleri hasımlarına uluorta saldırırken, parti ve dernek binalarına baskınlar tertiplerken, CHP-ye hücumlarında daha ihtiyatlı davranmak, başka metodlar kullanmak zorunluğunu duyuyorlar. Bu metodların başında, demokratik kuvvetlerin adımlarını köstekliyen anti-komünist kanunların gölgesine sığınmak gelir. Bu metod Demokrat Parti devrinde çok kullanılmıştır.

Anti-komünizm isterisi Menderesi gülünç durumlara sokmuştu. Bir yandan Türkiyeyi komünizm «tehlikesinden» uzak, yabancı sermayenin güvenle girebileceği bir memleket olarak göstermek için çırpınmış, öte yanda kendisinin tertiplettiği 6–7 Eyül olayları sırasında birkaç saat içinde İstanbulun ve İzmirin altını üstüne getirenlerin komünistler olduğunu ilân etmek gafletine düşmüştü. Menderes, Amerikalılara yaranmak için komünizm aleyhtarlığını hükümetinin temel politikası haline getirmişti. Siyasi rakiplerini anti-komünist kanunlarla tehdit etmiş, kanunun yasakladığı, fakat kendisinin teşvik ve hattâ tertip ettiği her gerici hareketi komünistlere yüklemeğe çalışmıştı.

Bu eskimiş metodları şimdi de AP kodamanları kullanıyor; ama bunların artık kendi yararlarına hizmet etmediği anlaşılıyor. Komünistler işçiye hak, köylüye toprak

isterler, doğru. Ama bunları bütün işçiler ve köylüler ister. Memleketimizi ekonomik ve politik boyundurukları altında tutmak istiyen yabancılarla ve onlara yardakçılık eden yerli gericilerle savaşan yurtseverler de yalnız komünistler değildir. Ama mademki komünistlerin de bugün amaçları budur ve mademki komünistlik memleketimizde yasaktır, gericiler hasımlarını tehditlerine pabuç bırakmaya niçin zorlamasınlar? Komünistler komünistliği işçi sınıfının dâvası olarak kabul ederler. Programında işçi sınıfı diye bir şey tanımıyan CHP-yi komünistlikle uzaktan yakından ilgili göstermek gülünç olur.

Fakat CHP bugün gerici kuvvetlerin karşısındadır ve seçimlerde onların başarısını suya düşürmekte başlıca rolü oynıyacak durumdadır. Şu var ki, CHP-nin bu rolü bütün demokratik kuvvetlerin işbirliğiyle sıkıca bağlıdır. AP-nin seçimlere doğru anti-komünizm kampanyalarını sıklaştırmasının ve bunu CHP-ye karşı da yöneltmesinin başlıca sebeplerinden biri budur.

Anti-demokratik kanunlar, özellikle Ceza Kanununun 141 ve 142-ci maddeleri yürülükte kaldıkça, gerici kuvvetlerin elinde her zaman bir tahrik ve şantaj silâhı bulunacak; hiçbir yurtsever, hiçbir demokratik hareket kendini güvenlikte hissetmiyecektir. Gericiler bu silâhı şimdiye kadar daha çok TİP-e karşı kullandılar ve kullanıyorlar. Çünkü bu partiyi, memleketin sosyal ve siyasi hayatında hiç arzu etmedikleri gelişmenin öncüsü ve somut bir belirtisi olarak görüyorlar. Menfaatleri yabancı sömürücülerin ve yerli ortaklarının çıkarlariyle taban tabana zıt halk tabakalarının haklarını savunan siyasi bir partinin kuvvetlenmesi işlerine gelmiyor. AP kodamanları, TİP-nin şahsında bütün ilerici kuvvetlere saldırmayı ve bunların geriyiliğe karşı birleşmelerini engellemeyi en kolay yol olarak seçmişlerdir. Fakat bütün kışkırtmalara ve baskınlara rağmen, gericiler bu partinin hızla teşkilâtlanmasına, hatırı sayılır bir kuvvet haline gelmesine engel olamamışlardır. TİP-nin önümüzdeki seçimlerde önemli bir rol oynıyacağını artık herkes kabul ediyor. Meclise sokacağı temsilci sayısı TİP için şimdilik ikinci derecede bir önem taşır. Asıl önemlisi, işçi sınıfının, emekçi halk yığınlarının menfaatlerini savunan millet temsilcilerinin Meclise girmeye ve parlâmento hayatımızda yeni bir safha açmaya hazırlanmalarıdır. Durum, bu safhanın açılacağını gösteriyor.

Fakat bugün için daha da önemli olan, Anayasanın verdiği demokratik hakları tehlikeye düşürecek bir seçim sonucunun, yani AP-li gericilerin iktidarı ortaksız ele geçirme imkânı bulmalarının önlenmesidir. Bunu ancak demokratik kuvvetlerin işbirliği garantileyebilir.

TÜRK-SOVYET İLİŞKİLERİNDE GELİŞMELER

Muhabbet iki baştan olur, derler. Halklar, hele komşu ülkeler arasında da öyle: Dostluk iki baştan olur. Türk-Sovyet ilişkilerinde bu ilke tazeleniyor, eski temellerine, Lenin ile Atatürkün kurdukları temele yeniden oturma yoluna giriyor. Sovyet Dışişleri Bakanının memleketimize gelişi, Başbakan Ürgüplünün Sovyetlere gidişi, iki komşu ülke arasında gelişmekte olan ilişkilerin yeni yeni adımlarıdır.

Bu olay, Türk-Sovyet ilişkilerinin ayarlanması zorunluğunu, iki ülke arasındaki dostluğun en başta halkımız, ülkemiz için gerekli olduğunu, halkımızın bunu istediğini, eski dostluğu, o dostluğun yararlığını unutmadığını ispat eder.

Bugün hükümet kuran ortak partilerin yöneticileri, bu dostluğun, karşılıklı ilişkilerin, faydalı komşuluk bağlarının gelişmesine karşı ayak diriyorlar. Örneğin, ortak hükümette Millet Partisi, Türk-Sovyet kültür anlaşmasının onaylanmasına karşı çıktı, sabotaj yaptı. AP yöneticileri de bu işe gönül hoşluğuyla yanaşmıyorlar. Daha doğrusu, Bölükbaşının iş bozanlığını Demireller el altından kışkırtıyor. Böyle olmakla beraber, ortak hükümetin başbakanı Moskovaya gitti. Görüşmelerden, karşılıklı faydalı sözleşmelerden pek memnun olarak döndüğünü bildirdi. Ürgüplünün bu bildirisi ve açıklanan Türk-Sovyet ortak bildirisi, gerçekten iki komşu ülke arasında ilişkilerin olumlu yönde gelişmekte olduğunu gösteriyor. Bu olay, halkımızın bir başarısıdır. Gene bu olay, gerici çevrelerin, Atatürk düşmanlarının, sömürgecilerle bağlı çevrelerin memlekette körükledikleri Sovyet düşmanlığının yıkıldığını, köksüzlüğünü ortaya koyuyor.

Halk ne iyiliği unutur, ne kotülüğü. Eski dost düşman olmaz sözü yalan değildir. Kurtuluş Savaşımızda bize dost elini uzatan ilk devlet Sovyetler olmuştur. O zamanlar halkımız kimlere karşı savaştı? İngilizine, Yunanlısına, bizi «mandası» altında ezmek istiyen Amerikalısına karşı direndi, savaştı. Bugün yurdumuzda bize ağalık taslıyan, topraklarımızda savaş alanları kuran kimdir? Gene o eski «manda» Amerikan emperyalistleri. Bunlar, halkımızın bütün komşulariyle, hele Sovyetlerle barış ve dostluk içinde yaşamasını hiç istemezler. Bu dostluğu bozmak için, onun yeniden kurulmasını önlemek için Türkiyedeki adamlarını, ajanlarını, özellikle düşükleri kullandılar. Şimdi de asıkların yerlerini alanları kullanıyorlar.

Bunca zorluklar karşısında Türk-Sovyet ilişkilerinin gelişme yoluna yönelmesi hem ulusal bağımsızlık direnişi, hem barış için çok önemlidir. Yayınlanan Türk-Sovyet bildirisi, memlekette geniş halk yığınları arasında, politik partilerde derin yankılar uyandırdı. İki memleket arasında ilişkilerin yeni baştan tazelenmesi yolunda CHP Genel Başkanı İnönünün olumlu bir çabası vardır. İnönü yaptığı konuşmalarında: «Türk-Sovyet ilişkilerinin gelişmesi yalnız iki ülke için değil, insanlık için, barış için de yararlıdır» dedi. İşçi Partisi Başkanı Aybar: «Bağımsızlığın ilk şartı, kişiliği olan milli politikadır. Atatürkün bağımsızlık politikasına dönmek lâzımdır. Sovyetlerle, bütün komşularımızla iyi ilişkiler kurmak kaçınılmazdır» dedi. Her iki partinin sözcüleri, memlekette büyük halk yığınlarının gerçek meyillerini açıklamış oluyorlar.

Türk-Sovyet ekonomik ve ticaret ilişkileri üzerinde de geniş fikir al-veri oldu. Bildiride açıklandığı gibi, Sovyetler bize kalkınmamız için yardıma hazırdırlar. Yeni bir

demir-çelik fabrikası, rafineri, alüminyum fabrikaları kurmağa, donatımlar, petrol çıkarımı için makineler vermeye hazırdırlar. Bu amaçla Türkiyeye 200 milyon dolara yakın kredi açmayı üzerlerine alıyorlar. Bunu % 2,5 gibi ucuz bir faizle ve 15 yıllık uzun bir vadeyle vermek istiyorlar. Bu, kurulacak barajlar, fabrikalarla işçilerimiz için iş alanları açılacak demektir. Memleketin içinde çalışmak, gurbete, yadellere gitmemek demektir. Kalkınmak demektir. Sonra, Sovyetler Türkiyeden her türlü malları almağa razıdırlar. Tütün, yün, fındık, ne varsa, dışarıya ne satıyorsak, hepsinden almağa hazırdırlar. Bu yolda gelişmeler vardır. Bu yılki alış-verişimiz 100 milyon dolara yükseliyor.

En önemlisi, Sovyet-Türk ortak bildirisinde belirtildiği gibi, her iki taraf birbirlerinin içişlerine karışmamayı, toprak bütünlüğüne dokunmamayı, ulusal bağımsızlığa saygı göstermeyi, barış içinde yanyana, dostça yaşamayı, barışı savunmayı üzerlerine alıyorlar.

Türk-Sovyet ilişkilerinin olumlu yolda daha da gelişmesi, geniş yığınların, ulusal bağımsızlık için direnen güçlerin, partilerin aktif çabasına bağlıdır.

M. Koçoğlu

«Memleketimizde, bildiğiniz gibi, teşekkül etmiş bir Komünist Partisi vardır. Diğeri de Halk İştirakiyûn Partisi adı altında yine komünist partisidir. Türkiye Komünist Partisinin kuruluşundan açıkça haberim vardır. Bu partiyi kimlerin ve ne gibi maksatla kurduklarını biliyorum. Maksatlarının, vatanın yüksek menfaatleriyle uygunluk halinde olduğuna ve şahıslarının en kıymetli, en namuslu ve en vatansever kimselerden bulunduğuna tamamen inancım vardır.»

(TBMM nin 15 Aralık 1921 oturumunda, Mustafa Kemalin yaptığı konuşmadan.)

«. . . Ruslarla görüşebilmek için, komünist olunuz veya olmağa mecbursunuz diye kimse bir şey demediği gibi, sizinle dost olmak için komünist olmağa karar verdik dememişizdir. Böyle bir esas mevcut değildir.»

(M. Kemal'in aynı konuşmasından)

İşçi sınıfına baskı ve emek kanunları

Türkiş Merkezine yapılan polis baskını, işçi ve sendikacılar arasında olduğu gibi, emekçi halkımız arasında da geniş bir hiddet dalgasının kabarmasına sebep oldu. Ne oluyordu? Türkiş idarecileri, AP başkanı ve Başbakan Yardımcısı Demirel gibi, «Biz ikinci demirkıratız; ikinci demirkırat da birincisinin yolundan ayrılmıyacak» diyerek 27 Mayısı tanımadıklarını, düşük dikta ve soygun idaresini hortlatacaklarını açıklamak gibi ağır bir suç mu işlemişlerdi? Yahut, «On Ekim seçimlerinden sonra 27 Mayısı yapanları mahkemelere sevkedeceğiz. Ama bu sefer yargıç çingene olmayacak» diyen Gaziantep AP mebusu gibi ağır bir suç mu işlemişlerdi? Hayır ne o, ne bu. Türkiş idarecileri, Mecliste 9 kadar mebusun işçi haklarına karşı çıktıklarını, vesikalara, delillere dayanarak bir broşürle ilân etmişler ve emekçi seçmenlerden bu işçi düşmanı mebus adaylarına 10 Ekim seçimlerinde oy vermemelerini istemişlerdi. Bu ise, Anayasaya, seçim, basın ve sendikalar kanunlarına dayanan açık demokratik bir hakkın kullanılmasından başka birşey değildi. Fakat AP yöneticilerinin ve taraftarlarının çoğunlukta bulunduğu hükümet, Türkiş, yani işçi sınıfının bir teşkilâtı tarafından azılı gerici adayların seçimine etki yapacak bir demokratik hakkın kullanılmasına tahammül edemedi. Anayasayı ve öteki kanunları çiğniyerek Türkiş Merkezini bastırdılar. Hükümetteki AP idarecileri minareyi çalmaya hazırlanırken kılıfını hazırlamışlardı. Bu gibi baskınlar için elde âlet olabilecek savcısı, idare âmiri lâzımdı. Bunu da eski Adalet Bakanı İrfan Baran, eski İçişleri Bakanı Akdoğan hazırlamışlardı. Bu bakanlar, hükümetten ayrılmadan, giderayak, savcılar, vali, kaymakam ve nahiye müdürleri arasında geniş bir nakil ve tâyin yaptılar. Bu yoldan işlerine yarıyacak savcı ve idare âmirlerini kilit noktalarına yerleştirdiler. Türkiş Merkezini basma «ferman»ını veren Ankara Savcısının, bu son nakiller sırasında merkeze getirilmiş olması, AP yöneticilerinin plânlarını iyice açıklıyordu. Bu nakil ve tâyinlerden sonra, Türkiş Merkezine yapılan baskın sırasında, İzmirde de TİP-in ilçe merkezleri yine AP yöneticilerinin elaltı savcılarının «ferman»larına dayanılarak basılıyordu.

İşçi teşkilâtlarına karşı Demirelcilerin tertiplediği bu baskın ve baskıların sebepleri ne ola? İşçi sınıfının seçimlerde bir varlık göstermesini, bir miktar mebus çıkarmasını engellemek. İşçi sınıfı temsilcilerinin, Amerikan tekelleri ile ortaklaşan Demirelcilerin çevirdiği soygun dalaveralarını Mecliste önlemeğe çalışacaklarını, halkı soyan kökü dışarda sermayeciliğin bütün edepsizliklerini halk efkârı önüne sermek fırsatını elde edeceklerini bildikleri için, işçi teşkilâtlarını sindirme ve onlar hakkında şüpheler uyandırma maksadiyle Anayasayı ve kanunları çiğniye çiğniye saldırıyorlar.

Tabii, bu şartlar altında, işçi sınıfı kanun-nizam dinlemiyen zorba faşist eğilimli AP adaylarına ve ortaklarına oy veremez. Bugün mesele, işçi adaylarını seçmek, hem de elden geldiği kadar çok işçi mebusu çıkarmaya çalışmaktır. Hiç olmazsa, AP yöneticilerini geriletmeye çalışmak, demokrasiden yana adaylara destek olmakla, işçilerimiz her şeyden evvel kendi menfaatlerini ve kendi menfaatleriyle beraber memleket menfaatlerini korumuş olacaklardır. Hem bunu sağlamak, hem de hükü-

mete geldikleri gündenberi, Kozluda, Akhisarda, Bursada işçi sınıfına saldıran AP yöneticileri ve ortaklarını geriletmek için, işçi sınıfının değişik teşkilâtları arasında bir dayanışma ve işbirliği kurmak da bugünün politik havası içinde kaçınılmaz bir zorunluktur.

Türkişe yapılan baskın sonunda, işçi ve sendikacılarımız, AP yöneticilerinin tertiplediği bu baskını protesto maksadiyle bazı toplantı ve mitingler tertiplediler. Biraz da bu toplantılarda ileri sürülen bir fikir üzerinde duracağız. Evet, son çıkarılan Sendikalar Kanununun yetersizlikleri, boşlukları olduğu, baskı için bazı açık kapılar bıraktığı bir gerçektir. Şunu bilmek gerek ki, 24 Temmuzda ikinci yıldönümü kutlanan emek kanunlarının kabulü, işçi hakları için savaş tarihinde başarılı bir merhaledir. Grev hakkının, sendikalaşma hakkının, toplu sözleşme imzalama hakkının kabulü işçilerimiz için az şey değildir. Ama şunu da kabul etmek gerek ki, bu haklar eksik ve kısıntılıdır. İşçi sınıfının etine kemiğine bir de lokavt dikeni batırılmıştır. Dayanışma grevi yapılamaz. Siyasi grev yasaktır. Sarı sendikacılara bazı imkânlar açılmıştır. Sendikalar, patronlar tarafından parçalanabiliyor. Bu onları bir hayli zayıflatıyor. Emek kanunlarında bu ve bu gibi eksikler çoktur. Seçimlerde, işçiden ve demokratik haklardan yana, reformcu, sosyal adaletçi mebuslar çıkarmak ve işçi düşmanı AP adaylarını geriletmek meselesi bu yönden de bir daha önem kazanıyor. Zira emek kanunlarının Mecliste tamamlanması, eksiklerinin giderilmesi, işçi haklarına daha iyi hizmet eder hale getirilmesi ancak seçimlerde bu yönde gösterilecek bir başarı ile mümkün olacaktır.

Üsküdarlı

AP-nin BASKINCI KOLLARI

AP yöneticileri, DP-nin savaş şekillerini, örgüt biçimlerini, atını, itini, kadrolarını, her şeyini benimsediler. Bunu açıktan açığa yapıyorlar. Bu olay ne şaşılacak, ne rastgele bir şeydir. Düşen de, yerini alan da, memlekette en gerci çevrelerin, en amansız halk düşmanlarının partisidir.

Ortak hükümetin başını çeken AP, karşısındaki güçleri sindirmek için yalnız polisi, savcılıkları değil, hükümet çarkından başka, kendisinin özel olarak kurduğu bas-

kıncı kolları da kullanıyor. Bu baskıncı kollardan biri «Komünizmle Mücadele Derneği» adı altında ortalığa salıverilmiştir. Bu dernek, DP başları Bayar, Menderes, Gedik çetesinin kurdukları »Vatan Cephesi»nin bir eşi, ve kuruluş şekli değiştirilerek ortaya çıkarılmışıdır. «Vatan Cephesi»nin arkasında büyük zenginler, ağalar, yabancılarla, Amerikalılarla sıkıfıkı bağlı çevreler vardı. DP-nin azılı, vurguncu, zorba mebusları o «cephe»nin en aktif üyeleriydi. Bugünkü «dernek» de tıpkı öyle.

Bursa, İstanbul, Akhisar, Adana, Ankara, İzmir, Antep olaylarıyla, bu faşist derneğin içyüzü ve niteliği bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmış bulunuyor. Ankarada sokaklarda, Atatürk Bulvarında, sopalarla, bıçaklarla Atatürkçü gençlere, yurtsever öğrencilere saldırdılar. Gençlerin çıkardıkları «Dönüşüm» dergisini yırttılar, yaktılar. Bu çatışmalar günlerce, arka arkaya devam etti. Faşist komandolar Akhisarda, Bursada ve daha birçok yerlerde Türkiye İşçi Partisinin toplantılarını taşlarla, sopalarla, tabanca ve kamalarla bastılar. Bursa baskınında İşçi Partisinin üyelerini, İl teşkilâtı sekreterini, başkanını ağır yaraladılar. İstanbulda, Eminönünde öğrenci gençlerin toplantısına saldırdılar. Bu faşist kolları, sinemaları, tiyatroları basıyor, artistlere saldırıyor; yurtseverlere tehdit mektupları gönderiyor, onları öldüreceklerini bildiriyorlar.

Bu faşist baskıncı kolları değişik adlar altında: Kimi zaman ve kimi yerde «Aydınlar Klübü», kimi yerde «Kuvvayı Milliyeciler», kimi zaman «şeriat koruyucusu». Ama hepsi de «komünizmle mücadele» bayrağı altında karşılarındakilere saldırıyorlar. Bu olay, her yerde faşistlerin geleneksel saldırı metodudur. Onlar, memlekette, karşılarında ilerici ne varsa, hepsine birden komünist deyip saldırıyorlar. Böylece, karşılarındaki güçleri sindirmek, korkutmak, ilerici güçlerin dayanışmasını, birliğini kırmak taktiğini güdüyorlar.

Faşistlerin Bursa baskını, «Komünizmle Mücadele Derneği»nin, bu dernekle bağlı «Aydınlar Klübü»nün ve bütün bu baskıncı grupların arkasında kimlerin durduğunu, onları kimlerin yönettiğini, hangi kaynaklardan beslendiklerini su yüzüne çıkardı. Bursada tutsak edilen bu sokak kabadayılarının çoğu ya eski DP-li, ya yeni AP-lidir; bu partinin il, ilçe teşkilâtlarında yöneticidirler. Bu baskıncı faşist kolların doğrudan doğruya komutanları, yöneticileri AP-lidir. Bu faşist komandolar, yukardan, AP-nin Yönetim Kurulundan, Demirelden, Asaldan, Topaloğlundan, Özardadan, Tevetoğlundan emir alıyor. Dernekçiler parayı da birçok kaynaklardan alıyor: 1. Doğrudan doğruya bütçeden, devlet kasasından. Yılda 200 bin lira. Böylece, hükümetin desteğini görüyor. 2. Mültimilyonerlerin, Vehbi Koçların, Taşkentlerin, büyük aracı tüccarların kurdukları «Komünizmle Mücadele Fonu»ndan. 3. Büyük toprak ağalarının kumuş oldukları «Çiftçiler Birliği Federasyonu»ndan. 4. Türkiyedeki Amerikan casusluk servisinden. Türkiyedeki Amerikan Haberler Servisi, Amerikan misyonları, Merkez Bankasında tuttukları paralardan bu seçim kampanyası için AP-ye ve ona bağlı faşist örgütlere 15 milyon lira ayırmıştır.

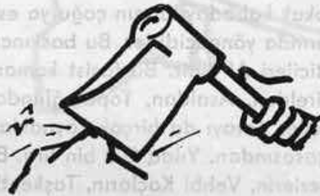
Böylece, bu faşist komando kollarının arkasında kimlerin, hangi çevrelerin durduğu kendiliğinden ortaya çıkıyor. Özellikle, bu faşist kurumun kökünün dışarda olduğu, Amerikan servisleriyle bağlı bulunduğu artık su götürmez bir gerçektir.

AP yöneticileri, bu baskıncı faşist örgütünü sürekli ve sistemli, belli bir program üzerinde kurmuşlardı. Bunların merkezi, Ankarada AP-nin merkez evindedir. Bundan epey zaman önce, bu binada yapılan bir araştırmada, bodrum katlarında çeşitli

saldırı araçları, silâhlar ortaya çıktıydı. O zaman, AP yöneticileri, bu baskıncı kollarının omuzlarında, Yassıadanın ip artığı Bayarı Çankayaya oturtmak için Kayseriden yola çıkmışlardı. Özardalar, Ataövler, Osmalar, Tevetoğulları kaç defalar, gittikleri, dolaştıkları yerlerde bu faşist kollarına: «Meclisi basın, karşınızdakileri vurun... Meşru ve gayrimeşru, sizi tutacağız, arkanızdayız» diye buyruk verdiler, millete meydan okudular. Bu vurucu, kırıcı ve silâhlandırılmış grupları Halk Partilerilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin, İşçi Partililerin, ilericilerin üzerlerine kışkırttılar. AP başları, bu faşist baskın kollarını bütün 27 Mayısçılara, Anayasaya karşı kullanıyorlar. Bu gerçek bütün çıklaklığıyla ortaya çıkınca, Cumhurbaşkanı Gürsel «Komünizmle Mücadele Derneği»nin fahrî başkanlığından çekildi, bu teşkilâtın gerici ve Anayasaya aykırı olduğunu belirtti.

Faşistler, Hitlerciler de, Amerikada azılı gericiler de baskıncı kolları SA'ları, kara gömleklileri, Börçistleri böyle, bizde AP yöneticilerinin kurdukları gibi, kurmuşlardır. Adlarının başka başka olması bunların özünü değiştirmez. AP, özellikle bu seçimlerde, eli altındaki bu baskıncı kollara ayrı bir ödev yüklemiştir: Polise, savcılıklara yaptıramadıklarını bu baskın kollarına yaptırmak. Seçmenleri yıldırmak. Zorla oy toplamak... Demireller takımı, bir yandan kurşun ve süngüyle, Kozluda ve Siverekte yaptığı gibi, polisi jandarmayı milletin üstüne sürüyor, öte yandan eli sopalı faşistleri ilericilere saldırtıyorlar. Bu olay, halkımızın, faşist komandolara karşı uyanık olmasını gerektiriyor. Bu faşist komandolara karşı savaş, demokrasi, ulusal bağımsızlık, ekmek ve hürriyet için savaştan ayrılmaz!

M. Derince

BASINDAN YAPRAKLAR

(Bursa olaylarının tepkileri)

«Sayın Başkan Gürsel,

Anlaşılıyor ki, «komünizmle mücadele» adı altında yıkıcı faaliyetlerde bulunan dernek, seçim mücadelesine karışmış, ortalığı anarşiye boğmak yoluna girmiştir. Sizi, bu derneği kapatmak için gerekeni yapmaya ve bu derneğin fahri başkanlığından derhal çekilmeye çağırıyorum.»

(Milli Birlikçi senatör ***Kabibay'ın*** *telgrafı)*

*

«Fikirler zorbalıkla durdurulamaz. Bursa olayları, Anayasaya aykırı davranışlardır. Anayasaya ve kanunlara aykırı saldırgan bir yol tutmaya devam eden böyle bir dernek kapatılır. Ben, zorba bir derneğin fahri başkanlığını istemem. İstifa ediyorum.»

(Cumhurbaşkanı ***Gürsel****)*

*

«Adanada, Silifkede, Maraşta, Kırıkkalede, Adıyamanda, Akhisarda, İstanbulda ve Bursada girişilen tertipler ve cana kasteden saldırılar, yalnız TİP-e değil, Anayasaya, demokrasi rejimine karşı bir suikasttir. Bursada Anayasaya saldıranların baş tertipçileri AP yöneticileridir. Bu baskınları düzenliyenler Anayasayı ayaklar altında çiğnemişlerdir, faşist idare kurma hayali peşindedirler. Mücadelelerini taş ve sopalarla yapan bu fesat ocaklarının derhal kapatılmasını hükümetten talep ederim.»

(TİP Başkanı ***M. A. Aybar****)*

*

«Sayın Başbakan Ürgüplü,

Gerçek yurtseverlerin, gözü dönmüş zorbalar tarafından vahşice dövüldüğü bir ülkenin başbakanısınız. Bundan dolayı, görevinizi yerine getirerek, bir an evvel seyirci olma durumundan kurtulmanızı dileriz.» *(TİP, İstanbul İl Başkanının telgrafı)*

*

«Bursa baskını plânlarının AP yöneticileri tarafından hazırlandığı anlaşılmaktadır. Polis kuvvetlerine seyirci kalmaları için yukardan baskı yapıldığını gösteren deliller vardır. Tutuklanan ve halen firarda olan sanıkların 66-sı da AP-lidir.»

(Bursa Başsavcısı ve Emniyet Müdürünün beyanları)

*

«Bursada, üyemiz bulunan arkadaşlarımız da sokak saldırılarına uğradılar. Kanun çerçevesindeki hür fikirler Anayasa ve hukuk düzeninin teminatı altındadır. Tertipli ve zorba hareketler, kaba kuvvet gösterileri rejimi ve memleketi anarşiye götürür. Yapılan bu kaba hareketleri, Cumhuriyet düzenine karşı kabul ediyor ve takbih ediyoruz.»

(Bursa Barosu'nun bildirisi)

*

«31 Mart irtica hareketinden beri Bursa sokaklarında ilk defa insanlar sürükleniyor. Fakat hükümet, tarih şuurundan habersiz, korkunç bir umursamazlık içindedir. Bursada Anayasa düzenine karşı tertiplenen saldırılar, «komünizmle mücadele» gibi sahte bir isim altında yürütülmek isteniyor. TİP-e karşı girişilen saldırıları şiddetle takbih ediyorum. Bu saldırıların daha da büyüyerek, CHP ve diğer toplulukları da içine alacağından endişe duyuyorum. Bu saldırıların altında seçim emniyetinin ihlâli yatmaktadır. Parlâmentoyu, partileri ve hükümeti uyanmaya ve idrake çağırıyorum. Bütün millete, gençliğe, zinde kuvvetlere ilân ediyorum: Bir kısım eski DP-lilerin organizatörlüğü altında birleşen «Vatan Cephesi» mensupları, sahte milliyetçiler, komünizm düşmanlığının beynelmilel ticaretini yapıyorlar. Bunlar Atatürk düşmanıdırlar; 27 Mayısın ve onun Anayasasının düşmanıdırlar. Bunlar, gerçek milliyetçiliğin de düşmanıdırlar. Söz milletin, hak doğrunun olacaktır!»

(Senatör **S. Karaman** *– Senatodaki konuşması)*

•

«Bursa olayları, kaba kuvvet saldırılarının ilki değildir. Bir sıra saldırıların gerçek sanıklarının kaçı mahkemelere verilmiştir? Olayların tertip ve idarecisi olan Komünizmle Mücadele Derneği'nin derhal kapatılması, hazineden derneğe yapılan yardımın çarçur edilmemiş kısmına el konması, yabancı kaynaklardan, petrol şirketlerinden, Sento'dan bu derneğe ne yardımlar yapıldığının incelenip millete açıklanması hususunda hükümet ne tedbirler düşünmektedir?

Yurdun emniyetini çok yakından ilgilendiren ve «komünizmle mücadele» adı altında yürütülen bu teşkilâtlı saldırı hareketleri, geniş bir iftira kampanyasına çevrilmiştir. Bu iftiralara siz de hedef olabilirsiniz. Bu kampanyanın yürütücüleri arasında, başında bulunduğunuz iktidar partilerinden özellikle bir tanesinin idarecilerinin faal rol oynadığı Bursa olaylarında da görülmüştür. Bu kimseler, milleti parçalıyarak, seçimleri imkânsızlaştırmak, demokrasiyi tahrip etmek, emniyet ve selâmeti ciddi şekilde tehlikeye düşürmek davranışı içindedirler...»

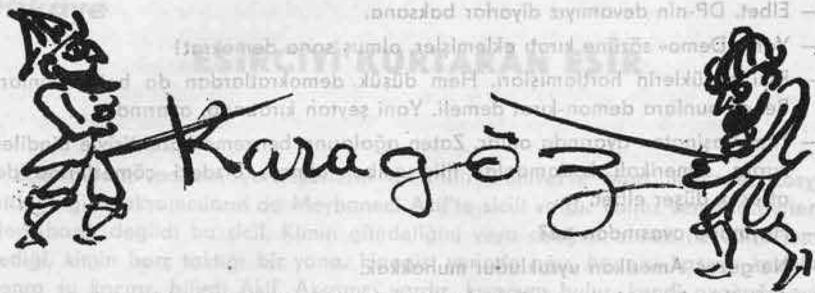
(Senatör **N. Ağırnaslı** *– Başbakana soru önergesi)*

•

«Bazı siyasi kuruluşlar, ülkemizi ekonomik ve siyasi yönden yarı sömürge durumuna düşürmekte, ulusal sorunların çözülmesini bir tarafa bırakarak, sen-ben kavgasiyle bütünlüğün parçalanmasına sebep olmaktadır. Vurgunculuğa, soygunculuğa karşı duran, reformların gerçekleşmesini istiyen bütün milliyetçiler düşman gibi gösteriliyor. Greve gitmek istiyen emekçilere kurşun sıkılıyor. Birtakım dernekler «komünizmle mücadele» sloganiyle ortaya çıkıp, her ulusçu davranışa saldırıyorlar.»

(TMTF Başkanı **Ketenci** *– Basın toplantısından)*

•

(Seçimlere giderken)

H – Perde kurdum, şema yaktım, oy Türk emekçisine,
Oy vermezsen, boy verirsin, işler döner tersine,
Tükürmüşüm irticaın püskülüne fesine
Oy çalıp çırpamazsa, gücenirmiş nazlı yârim . . .

K – Gücenirse AP, halkımın bilmem nesine!

H – Karagözüm, kafiyeyi iyi tutturdun ama, biraz müstehcen kaçtı.

K – Hacıvat, benim kaçırdığım vergi değil, döviz değil. Pek alınırlarsa kaçakçılar, defolup gitsinler üsleriyle, süsleri püsleriyle . . .

H – Peki, yabancı ağalarının zihniyetini yaşatan yerli beylere ne buyurulur?

K – Bulunmaz Hint kumaşları piyasadan çekildi mi, bu yerli bezler paçavra oluverir. Yeter ki, seçimlerde, vatandaş oylarını namuslu adaylara, yani emeği, esnafı, fakiri fukarayı savunanlara versin.

H – Ya seçimlerde oyları AP hep yutuverirse?

K – AP hap yutuverirse, millet de rahat bir nefes alır.

H – Evet, o zaman borçlanma siyaseti sona erer. Yabancının imtiyazı da, kapitülâsyonu da . . .

K – Tabii morisonu da, masonu da . . .

H – Hepsi dahil, doymak bilmez yabancı sermayeye, Natoya, Amerikaya verilen tâvizler sona erer. Tekelcilerin kabaran iştahlarına, Konsorsiyuma . . .

K – Iştahlarına konserva suyuna boş ver, turp suyu nelerine yetmez mendeburların?

H – Onlara yeri versen, göğü isterler, Karagözüm. Hem de zorbalıkla. Uzağa gitme, AP-nin seçim öncesi misali ortada.

K – AP-nin seçim öncesi masalını bilirim: İftira, yalan, vaid, aldatma. Hep düzen, hep dolap . . .

H – Canım, AP-nin yarattığı Bursa krizini duymadın mı?

K – Duydum. Bursanın kirazı meşhurdur. Orda kirazlar kızardı, AP-nin bahtı karardı. Ve de işte bundan ötürü yeniden kırata merak sardı!

H – Nane suyu, nane şeker, AP dir bu, DP cinsine çeker.

K – Elbet. DP-nin devamıyız diyorlar baksana.

H – Yani «Demo» sözüne kıratı eklemişler, olmuş sana demokrat!

K – Eski düşüklerin hortlamışları. Hem düşük demokratlardan da beter bunlar. Bence bunlara demon-kırat demeli. Yani şeytan kıratında, ayarında . . .

H – Tam Vaşington ayarında onlar. Zaten ağalarına benzemek özentisiyle bindiler kırata. Amerikalı kodamanlar fili sembol alınca, bizdeki çömezlerine de at-eşek düşer elbet.

K – Haymana ovasından mı?

H – Ne gezer. Amerikan uyrukludur muhakkak.

K – Amerikan kuyrukludur ya. Peki, başı-gövdesi de mi Amerikan bunun?

H – Orasını erkek güzeli favori ikinci cokeyleri Morison Sülman bilir. Yani Amerikalılarla işbirlikçi burjuvazi.

K – Evet, borca razı herifler, Amerikalılarla işbirliğinde alabildiğine borca razı! Ama bu borcu Süleyman bey değil, millet ödüyor . . .

H – Amerikan tekellerinin umurunda mı? Baksana, yabancı petrol kralları Petrol Kanununda değişiklik yaparsanız vahim neticeler doğabilir diye hükümete tehdit mektubu yazıyor, etkilerde bulunuyor.

K – Et kilerde ama, ekmek nerde? Hâlâ toprak ve ekmek yetersizliğinden kırılıyoruz birader!

H – Kırılıp gitmekten kurtulmak ancak devlet yönetimini vatandaş olarak kontrol etmekle, ona katılmakla olur. İşte Amerikalılar bunu önlemek için Natoya giren üyeleri iktisaden de mahvediyorlar.

K – Allah Allah, mantoya giren güveleri de iktisaden mahvediyorlar ha?

H – Karagözüm, ben diyorum kapıya vur, sen diyorsun AP sömürücü gâvur . . .

K – Derim elbet. Hem de türkü bile söylerim:

Ah DP soyu AP-ler,
Düşmanla tek cepheler,
Bunu anlıyan halkım
Ergeç sizi tepeler!

H – Oooh, yüreğim serinledi. Yıktın yine perdeyi, eyledin viraaan. Varayım, yurtsever seçmenlere haber vereyim hemaaan!

ESİRCİYİ KURTARAN ESİR

Sabıkalıların poliste, yurtseverlerin de Milli Emniyet'te birer mimleme dosyası olduğu gibi, akşamcıların da Meyhaneci Akif'te sicili vardı. Yalnız veresiye defterinden ibaret değildi bu sicil. Kimin gündeliğini veya aylığını alınca hesabını temizlediği, kimin borç taktığı bir yana. Hangisi yerinde ağır, hangisi kaçıncı kadehten sonra su kaçırır, bilirdi Akif. Akşamcı vardır, kıvamını bulur, kendi ayağıyla evine gider. Akşamcı vardır, çocuğu veya karısı gelip kaldırıncaya kadar mayalanır.

Bunların dışındaki gelgeç müşterileri, daha kapıdan girişlerinde, şöyle bir bakışta tartar Akif. Yoldan mı geliyor adam, evden mi? Yoksa başka meyhaneden mi transfer? Ne kadar kaldırır? İçtiğini de doğru dürüst öder mi, ödemez mi? Akif bir bakışta anlar bunları. Hattâ . . .

Masaların epeyce seyreldiği geç vakit, içeri biri girdi rüzgâr gibi. Kar savruntusu ile arkasından girmek istiyen rüzgârı göğsünden itercesine de kapıyı kapadı. Kasketini meşin süvarilik geçirilmiş hâki kilotunun dizlerine vura vura karları silkti. Kırçlanmış bıyıklarını elinin tersiyle silerken, gözleriyle münasip bir yer aradı.

Ellerini kurulamakta olan Akif, peçeteyle sağındaki masayı gösterdi. Göz göze geldiler. Zaten meyhanecinin maksadı adamın gözlerini görebilmekti. Görür görmez de, yukardaki bütün sorulara olumlu karşılıklar buldu. Ve benim hattâ deyip ötesini getiremediğim notunu da verdi: Diyarbakır'dan değil bu!

Tezgâhın ardından yuvarlanırcasına çıkan Akif üç çeyreği göbekten ibaret gövdesiyle dikildi müşterinin karşısına:

«Rakı mı, şarap mı?»

«İlkin Allah rızası için bir çay,» dedi adam, «bir de ufak konyak, dondum . . .»

Akif suratı astı: «Sabah çayhanesi sandı galiba herif burayı . . . Eğer Antep zenginlerinden değilse, ya Adanalı bir çiftlik kâhyasıdır bu, ya aracılardan, ya da taşaron . . .»

İlkin konyak kadehini masaya oturturken sertçe vurduğuna pişman oldu Akif. Adam asker paketini çıkarmış, sigara yakıyordu.

«Kâhya mahya değil bu garip,» diye düşündü Akif, «demli bir çay yapmalı buna . . . ve de şu tabut çivisi cıgaradan içme diye bir de tembih geçmeli . . . Haberin yok mu oğlum, Amerikalının biri bu cıgaradan çeşni olsun diye sekiz on paket içmiş de, o günlerde karısının hatırını bile soramaz olmuş dersem, alınmaz her hal . . .»

Adama çayını verdikten sonra karşısına da oturdu. Asker sigarası yârenliği kendiliğinden Coni'lerin lâfını açmıştı.

«Hikâyedir o,» dedi adam, «asker cıgarası içmez Amerikalı. Kanımızı içmek varken . . .»

Akif soba gibi pufuldadı, bir konyak da kendisine doldurdu.

«Nerde dondun sen bu kadar hemşerim?» dedi.

«Yedi gündür Karacadağ'da idik . . .»

«Kurt avında mı?»

Adamın gülesi geldi. Ama ağaç kabuğuna kesmiş yüzü kırışmadı.

«Bir de kar ki,» dedi, «görülmüş şey değil. Telgraf direklerinin bir fincanları kalmış görünürde . . . Şeker olsaydı hani bu dağlara yağan, tez günde tekmil anaların südü şerbetlenirdi. Hemen seferber et milleti. Çuvalla bu dağların ovaların şekerini. İstersen pancar da ekme. Şeker fabrikalarını da durdur. İşçisi boşta kalır, acından ölür diye de düşünme. Yoksul takımı yan gelip şeker yesek yalnız, yıllarca yeter. Artanını da şekeri kıt memleketlere tuz fiyatına satsak, gayrı ne Alamanyaya işçi satmaya hacet kalır, ne de turizmi geliştirmeye. Tövbeler olsun, o 350 milyonluk dış ticaret açığımızı bir yılda kapatırız . . .»

«Gücüne gitmesin hemşerim, ama . . .» dedi Akif, «sen lâf mı karıştırıyon, yoksa kurt masalı mı anlatıyon bana?»

Adamın yüzünden cam çatlar gibi bir gülümseme geçti.

«Sen kurt avına mı çıktığımızı sorunca, ne diyeyim dayı?»

«Yoksa sen de Karacadağın tepesinden imdat istiyen Amerikalıların yanında mıydın?»

«Hayır, ben onları kurtaranlardanım.»

«Ulen a oğlum, baştan söylesene şunu . . .»

Akif kadehleri bir daha doldurdu.

«Yut bakalım,» dedi, «bizim dağbaşında Conileri kurtaran ne bok yedim diye bir okka içse de olur!»

«Sorma dayı, kendimiz gebereyazdık . . .»

«Nenize gerekti? Balmumunnan dâvet etmemişiz ya . . . Madem gelmiş bizim dağda ıradar kurmuş, kar yolları kesince bırak otursun kıçının üstüne de anlasın bizim buraların çilesini . . .»

«Neylersin, emir kuluyuz dayı. Hem insaniyet bizde kalsın dedik. Şehirle gelgit kesilmiş, hayatları tehlikede, davranın dediler Ankaradan. Gitmemek elde mi?»

«Askeriyeden misin?»

«Yoo, Karayolları'nda makinistim. Beş çocuğumun emir kuluyum ben . . .»

«Demek yedi gün boğuştunuz karla?»

«Yedi bin kişi hem. Yediyi dilime doladığımı sanma. Yedi vilâyetten Karayolları'nın tekmil ekipleri, Kolordu'dan iki istihkâm taburu, bir alay piyade, buldozerler, yoldüzerler, kamyonlar, zırhlı arabalar, uçaklar . . . Kimi yerde yedi metreyi bulmuş kar. Yedi günde yetmiş kilometre yolu açıp, vardık dağın tepesinde Amerikalının radarına . . .»

«Siz varasıya kadar geberen olmamış mı bari aralarından?»

«Olmamış. Ama bizi görünce ne dediler her şeyden evvel biliyor musun? Eğer bir saat daha gecikseymişik, susuzluktan çatlıyacaklarmış, viskileri tükenmiş de . . .»

«Viskisiz edemezler, bilirim, çoğu müşterimdir. Ama rakıyı itler içse, onlardan daha iyi müşteri olur.»

«Bakıyorum, senin de ağzın yanık bunlardan dayı . . .»

«Ayaklarını masaya bindirmeleri gücüme gidiyor. Bir de çetrefil[1]) cıgarayı meze tabağında söndürmeleri, ille de ağızlarını ekmek içiyle silmeleri yok mu, zıvanadan çıkmak birşey değil.»

---

[1]) Çesterfild.

«Kurtulamadık gitti ayılardan!»

«Yesir olmuşken, üstelik yesirciyi kurtarıyoruz karda bakasana!»

«Tam kurtulmayı da bir öğrenseydik...»

«Meyhaneci ağzına hiç de yakışmaz lâftır ama, ben hep az için diyorum bizim millete. Hattâ hiç içmeyin. Bırakın bu itler içsin. Biz ayık kalalım, diyorum. Kimi biraz da ayılmak için içiyoruz, diyor. Lâf. Ulen bizim vaktiyle Maraş'tan, Antep'ten sürüp çıkardığımız Fransızların çoğu, bereket versin, şarap kokuyordu, diyorum. Bırakın, şu Coniler de iyice sarhoş olsun da, daha kolay kovalım itleri...»

«Kasavet çekme, dayı. Ergeç bunların da göreceğiz hesaplarını... Sen hele şu bizim hesabı gör bakalım.»

«O kadar acele mi?»

«Erzuruma yolcuyuz bu gece...»

«Oralı mısın?»

«Hayır. Gönüllü gidiyoruz birkaç arkadaş. Orda da kar kesmiş yolları. Tekman'da, Çat'ta kızamıktan ölen çocuklar yüzü aşmış. Karla başa çıkamamışlar. Köylere ne ilâç iletebiliyorlarmış, ne inneci...»

Gözleri doluveren Akif,

«Yoksulluk azraili kesmiş yolları,» dedi, «vay bebelerim vay... Conileri kurtardık ama, sizi nasıl kurtaracağız bilmem...»

«Gazeteler geç geliyor,» dedi makinist, «hem Ankaraya viskisi tükenen Amerikalının telsizi işliyor da, soluğu tükenen bebelerimizin telgrafı işlemiyor.»

Mayıs, 1965. F. E.

ŞİİR KÖŞESİ

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Almanyda Çöpçülerimiz

Gün ışır ışımaz alınyazımız parlar,
Ne alınyazısı, elyazısı be.
Sökemeyiz ki, biz ilkokul aydınlığı bile gösterilmiyenler,
Biz, pis yöneticilerin mutsuz kişileri.
Süpürürüz, yaban ellerinin sokaklarını pis el, pis yürek.

Bugün işsiz güvenle nasıl bakar yarına
Düşmüşüm vay düşmüşüm ben el kapılarına.

Daha kırkbeş yıl önce, omuzlarımızda gök yarısı bayraklar,
Eğildi sömürücü ülkelerin burçları şahlanışımıza.
Şimdi ta Bünyan'daki üç çocuk, ağızları açlıkla büyümüş,
Şimdi ta Ereğli'deki dört çocuk, gözleri açlıkla iri iri,
Alır, karanlıklar ardından gönderdiğim kara lokmasını.

Bugün işsiz güvenle nasıl bakar yarına
Düşmüşüm vay düşmüşüm ben el kapılarına.

Ne duruyoruz, aylık bin yeşil mark,
Varalım, dağılalım, kartal Anadoludan yeryüzüne,
Beyler altın uykularından uyanmak üzere, hadi yollarını temizliyelim.
Süpürgeler kocaman, çöpler kocaman,
Al güneşten bile utanmadan, pis el, pis yürek.

Bugün işsiz güvenle nasıl bakar yarına
Düşmüşüm vay düşmüşüm ben el kapılarına.

*

Bilinç

Grev değil, iş bırakımı
Bizim dilimizle, ağzımızla, sesimizle genişliyen,
Lokavt değil, iş bıraktırımı kardeşler,
Bizim yüreğimize işliyen.

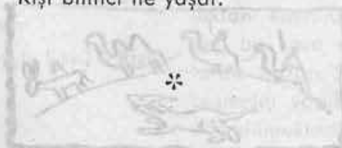
İşçi kardeş, eyleminin bilincine var,
Kişi bilinci ile yaşar.

Asya'da, Amerika'da, Afrika'da, Avrupa'da
Yeryüzü kendini bildi bileli
Tapınaklar, yalılar, konaklar
Kocaman bir işçinin kocaman eli.

İşçi kardeş, eyleminin bilincine var,
Kişi bilinci ile yaşar.

İş bırakımı,
Emek karşılığı için birleşmek düşüncede.
İş bıraktırımı kardeşler,
Kara ekmeğin yok oluşu gecede.

İşçi kardeş, eyleminin bilincine var,
Kişi bilinci ile yaşar.

Necati Cumalı

Çekirge Sürüleri

Ku Kluks'turlar işleri zencilere işkence
Hitlerin kurşun askerleridir saçtıkları ölüm
İtalyada kara gömlek giyerlerdi zalim mi zalim
Yaşadık o günleri gördüler gördünüz gördüm

Akhisarda henüz fidandı tütünler
İçel'de pamuklar nerdeyse çiçekte
Adapazarında ümitle sürerken mısırlar
Güneşli gene yeşil gene mavi bir pazar
Maraş'tan kara bir bulut gibi kalktılar
Yemyeşil Bursa ovasına indiler kemiren dişleriyle

Uludağ ak saçlı dimdik bir ihtiyar
Atalarımızın dipdiri bakışları gözleri
Çiçek açar mavi yeşil çinili duvarlarınızda
Ümidin yeşilin dostu bir tek Bursa var

Biz Bursa'yı böyle bilir böyle tanır böyle severiz
Kıtlığın kara çekirge sürülerini değil

Malûl işçilere sadaka mı?

İş kazası neticesinde sakatlanıp malûlen Sigorta tarafından emekliye sevkedilenlere ayda 50 lira verilmektedir. Bir malûl vatandaşın ayda 50 lirayla geçinmesi mümkün olamıyacağına göre, bu kadar az maaş niye bağlanmaktadır? Bir kanun teklifi ile bu gülünç rakamı mâkul bir seviyeye yükseltmek mümkün değil midir?

A. Naci Teker, Çayır Sok. 17 – **Pendik**

•

Köylüyü insandan saymıyorlar!

Midemde ülser var. Tedavi olmak için köyümden İstanbul'a geldim. 15 gün hastane hastane dolaştım. Elimde köyümüzün muhtarı tarafından verilen fakirdir ilmühaberi de var. Ne yazık ki, devlet hastanelerinden hiçbiri beni muayene etmedi. İstanbul sokaklarında perişan dolaştım. Baktım ki yollarda kalacağım, kalktım hastalığımla tekrar köyüme döndüm. Köyümden İstanbula gelmek için sarfettiğim paraya mı yanayım, tedavi olamadığıma mı, bilemiyorum.

Köylü şehirde hem hakir görülür, hem de ona bir derdi varsa el uzatan çıkmaz. Köylü bu milletin yalnız seçimlerde efendisi olur. Ondan sonra tam 4 yıl kepazedir. Önümüzde seçimler var, bari «ben iş yapacağım, millet için çalışacağım» diyenler Meclise girsin de, vatandaş, vatandaş olduğunu anlasın.

I. Kılıçaslan, Küçükyayla köyü – **Rize**

•

Gasp buna derler:

Tunceli'nin Kocakoç bucağı Jandarma Komutanı Astsubay Hakkı Bükülmez, karakol binasının önündeki tapulu tarlamın bir kısmını jandarmalar için, bir kısmını da şahsı için elimden aldı. Bu durumu, Tunceli Valiliğine resmen dilekçeyle bildirdim. Hiçbir cevap gelmedi. Ben 14 çocuk babasıyım. 16 nüfus olan ailemi hiçbir gelir olmadan ve ancak bu tarladan aldığım mahsulle geçindiriyorum. Zaten yarı aç yarı tok yaşıyorduk. Bizi büsbütün sıkıntıya terkeden jandarma komutanı, yaptıkları yetmiyormuş gibi, bir de yalancı şahit temin ederek beni devlet rejimine hakaret ediyorum suçuyla Tunceli Savcılığına verdi ve hakkımda kovuşturma yapılmaya başlandı. Yaşadığım baba yadigârı topraklar üstünde kanun da karşıma dikilince, ellerim böğrümde kaldım. Yer bakır, gök demir. Sesimi duyurun!

R. Solmaz, Kocakoç bucağı – **Tunceli**

•

Çermikte doktor yok:

6 bin nüfuslu Çermik ilçesinde doktor yok. Yaralanan ve öldürülenlerin otopsileri için bir hafta bekledikten sonra civar ilçelerden doktor temin edilebilmekte. Hastalık ve tedavilerimiz için de durum aynı. İlçemize bir Hükümet Tabibinin tâyin edilmesini bekliyoruz.

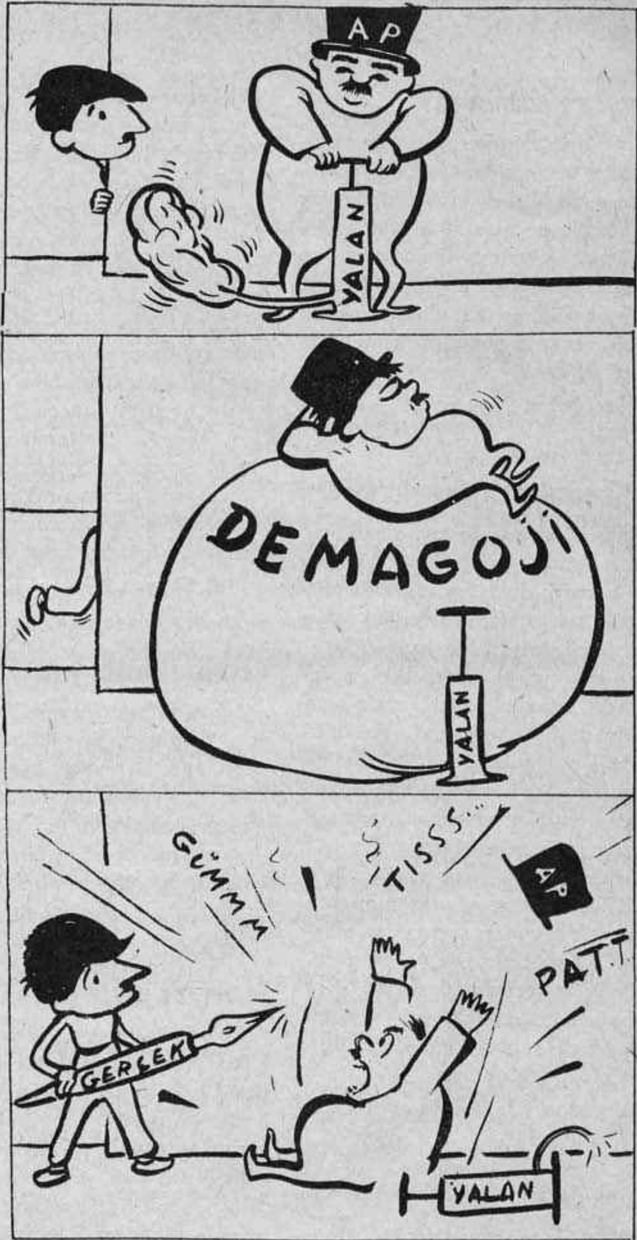
Fadıl Yıldız – Çermik

•

Su ver, oy iste!

Şişli Gültepe semti sakinleriyiz. Susuzluktan kavruluyoruz. Mevcut çeşmelerden bir kova su alabilmek için kuyruklarda bazan 24 saat bekliyoruz. İlâve çeşmeler yapılacağı bizlere üç senedir vadedilmektedir. Evlerimiz susuzluktan pislik içindedir. Korkunç hastalıkların tehdidi altındayız. Seçimler yaklaşıyor, bizlerin suya, politikacıların da oya ihtiyaçları var. Ona göre davransınlar!

Necati Özdemir –Gültepe–**Şişli**

Fiyatı 50 kuruş